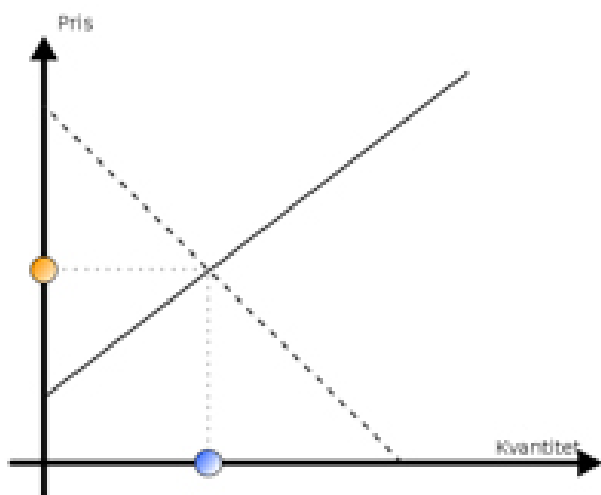

ΑΛΛΗΛΟΧΡΕΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ & ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ (του Γιάννη Ζήση)

Η πρόσφατη οικονομική κρίση αναδεικνύει την **αναγκαιότητα** αφενός μεν **για μια αφθονία πόρων** – εκτός ορίων αγοράς – αφετέρου δε **για μια περισσότερο αξιόπιστη αγορά** και συνεπώς ελεγχόμενη και θεσμοθετημένη εν γένει.

Το κρίσιμο ζήτημα αναδεικνύεται στην ανάγκη της αφθονίας πόρων και απελευθερωτικών κεφαλαίων για την αγορά, τα οποία όμως δεν μπορούν να μπουν στο ιδιωτικοοικονομικό καθεστώς δηλαδή και στο καθεστώς των επιχειρήσεων. Εκείνο που φαίνεται όλο και περισσότερο είναι η ανάγκη τελικά οι κρατικές οικονομίες να «κόψουν χρήμα» αλλά να μην το διαθέσουν σε πληθωριστικό πεδίο.

Οι διαδικασίες αυτής της προσέγγισης και η κατανόηση της ανάγκης αυτής της δυαδικής οικονομίας έχουν την αφετηρία τους στην κρίση του '29. Παρόλο που μεγάλο σχετικά χρόνο που μεσολάβησε από τότε, αυτή η προσέγγιση δεν ολοκληρώθηκε καθώς η **θεσμική σκέψη γύρω από την οικονομία θα μπορούσαμε να πούμε ότι παραμένει ακόμη υπανάπτυκτη**, βασισμένη αποκλειστικά στην ιδέα της ιδιοκτησίας και της ανταγωνιστικής αγοράς, προσθέτοντας στην δημόσια οικονομία και τον κρατικό τομέα, έτσι ώστε να υπάρχει μια πιο ισορροπημένη και βιώσιμη δυναμική στην οικονομία. Ποτέ άλλοτε δεν απαιτήθηκαν τόσο μεγάλα κεφάλαια ρευστότητας – καθώς έχει πραγματοποιηθεί ένας υπερδανεισμός – ο οποίος θεωρείτο δωρεάν- με κεφάλαια δανεισμού για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τα funds. Έτσι τώρα είμαστε αντιμέτωποι με ανάγκες αφθονίας κεφαλαίων χωρίς να είμαστε βέβαιοι ότι αυτές αποδίδουν.

Στην οικονομία τίθεται το διαρκές λογικό ερώτημα:

- γιατί η οικονομική θεωρία και πολιτική δεν έχει εκτιμήσει την αναγκαιότητα πλήρους κάλυψης κάποιων θεμελιωδών ζητημάτων για την κοινωνία, τον άνθρωπο και το περιβάλλον; (αφήνοντας τα καθημερινά αγαθά από ένα σημείο και έπειτα στην διακριτική λειτουργία της αγοράς, έχοντας όμως προηγουμένως καλύψει θεμελιώδεις ανάγκες όπως της παιδείας, της υγείας, της επάρκειας αγαθών, εισοδημάτων υπηρεσιών και ποιότητας περιβάλλοντος και αφήνοντας την καταναλωτική ανάπτυξη της αγοράς στην λογική της ελεύθερης οικονομίας)

Για να γίνει βέβαια αυτό θα έπρεπε να δημιουργηθεί ένα κλάδος «υποστηρικτικής οικονομίας», ο οποίος δεν θα αφορούσε μόνο τον δημόσιο, αλλά και τον κοινωνικό τομέα και η οποία θα είχε συνέργειες στην ανάπτυξη της αγοράς χωρίς να θέτει σε κίνδυνο – από πλευράς φιλελεύθερης ανταγωνιστικότητας – τον ιδιωτικό τομέα.

Ηθικός κίνδυνος και υποστηρικτική οικονομία

Παράλληλα, υπάρχει το κρίσιμο ζήτημα του «ηθικού κινδύνου»[1] σε αυτή την υποστηρικτική οικονομία. Αποτελεί το πιο κρίσιμο ζήτημα το ποιοι και πώς θα διαχειριστούν την υποστηρικτική οικονομία με την κατάλληλη πρόνοια ώστε να μην κινδυνεύσει με μια χρεοκοπία, από καταναλωτικές πυραμίδες τύπου Μάντοφ, ή τις καταρρεύσεις κρατικών οικονομιών, για να θυμηθούμε την ένδεια των πρώην σοσιαλιστικών κρατών.

Αν λοιπόν υιοθετούσαμε ένα τέτοιο σύστημα υποστηρικτικής οικονομίας, θα μπορούσαμε να αρχίσουμε να το εφαρμόζουμε με ιδέες που θα αξιολογούντο ως «κοινής αποδοχής» και «θετικής προστιθέμενης αξίας», ως «συνέργειες» ή παράγοντες σε πεδία που λειτουργούν ως οικονομίες κλίμακας και ως εξωτερικές οικονομίες[2] και ως κοινωνικές, θεσμικές και άλλες καινοτομίες (από τις οποίες θα μπορούσαμε να εξαιρούμε πλέον την έννοια των πόρων σε αυτά τα πεδία, τα οποία δεν αποτελούν πεδία λειτουργικών δαπανών για έναν κρατικισμό).

Θα μπορούσαμε λοιπόν μέσα από αυτούς τους πόρους ξεχωρίζοντάς τους, να τους εξαιρέσουμε από τους δημοσιονομικούς κανόνες και σε μια ειδική αναλογία, διότι δεν μπορούμε να εισηγηθούμε κάτι τελείως νεωτεριστικό όταν δεν έχει αναπτυχθεί μια δομή ωρίμανσης και συστημικής ολοκλήρωσης.

Παραδείγματα υποστηρικτικής οικονομίας

Θεωρούμε για παράδειγμα ως καθαρή υποστηρικτική οικονομία τα **συστήματα εξοικονόμησης ενέργειας**, τα οποία όμως πρέπει να είναι επικεντρωμένα στον καταναλωτή και όχι στις επιχειρήσεις, γιατί διαφορετικά θα στρεβλώναμε την αγορά. Ένα τέτοιο κεφάλαιο θα μπορούσε, επειδή θεωρείται μακροχρόνια επένδυση, να μπει σε ειδικούς δημοσιονομικούς κανόνες και προφανώς να αλλάξουν οι όροι συμφώνων σταθερότητας του Μάαστριχ, του ΟΟΣΑ, του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Τέτοιου είδους επενδύσεις, όπως και οι επενδύσεις στην παιδεία – υπό την έννοια ότι αυτοί οι πόροι δεν προορίζονται και δεν διαχειρίζονται υπό το καθεστώς ενός τοπικισμού ή/και μιας υπερβολής ενός δημοσιούπαλληλικού γιγαντισμού, κλπ – θα πρέπει να γίνονται αντικείμενο διαχείρισης με όρους αξιακούς και αποτελεσματικούς. Στην υποστηρικτική οικονομία πρέπει να υπάρχουν επαρκείς θεσμικές εγγυήσεις.

Η ανεξέλεγκτη κερδοσκοπία ως εμπόδιο της αειφορικής οικονομίας

Υπάρχει συνεπώς η ανάγκη να επανεξετάσουμε το θέμα της ανάπτυξης ενός νέου μοντέλου οικονομίας και να μην αφήσουμε περιθώρια να καλυφθούν οι οικονομικές πολιτικές πίσω από αυτή την νέα δομή, στο πλαίσιο μιας «δημιουργικής» λογιστικής προσομοίωσης και ενσωμάτωσης.

Είναι η ώρα να απελευθερώσουμε σταδιακά δημιουργικές δυνάμεις στην οικονομία – από την στενότητα πόρων κεφαλαίων στην οποία υποβάλλεται – κάτω από το καθεστώς της ανταγωνιστικότητας και της ιδιοκτησίας. Είναι επιπλέον ώρα να απελευθερώσουμε δυνάμεις του ανθρώπου και της κοινωνίας. Να διαμορφώσουμε μια νέα δημιουργική προοπτική, έναν κυρίαρχο ανθρωπιστικό χαρακτήρα στην οικονομία και συνεπαγωγικά και αειφορικό.

Αυτή η στενότητα και τυραννία, όπως έχει διαπιστωθεί, δεν προστατεύει πάντα γιατί ισχύει η ρήση του Ανάχαρη: «τα μεγάλα έντομα διατρύπουν τον ιστό του νόμου». Η στενότητα δεν θα πρέπει να είναι ένας στερητικός παράγοντας στην ανθρώπινη ευημερία.

Οι ανάγκες της στέγης πήγαν να καλυφθούν και προς την κατεύθυνση της πολυτελούς στέγης του πλουτισμού κλπ μέσα από αυτά τα δάνεια της κρίσης, όπως και οι ανάγκες της ανάπτυξης των πρώην Σοσιαλιστικών χωρών. Τι κακό υπήρξε σε αυτό;

Το κακό ήταν ότι αυτό έγινε σε ένα πεδίο με ανεξέλεγκτους όρους οικονομίας το οποίο αφορούσε την χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση και τις επιχειρήσεις και όχι ακριβώς τον καταναλωτή. **Το κέντρο ήταν η αγορά και όχι η ζήτηση. Αποκαλύπτεται τελικά ότι η αγορά είναι πιο επικίνδυνος παράγοντας γιατί έχει μια εσωτερική ανατροφοδότηση από τις επιχειρηματικές δραστηριότητες μεγάλης κλίμακας συγκέντρωσης κεφαλαίου που επιδιώκουν αβυσσαλέα την κερδοσκοπία.**

Όπως προαναφέρθηκε, για την ενεργειακή εξοικονόμηση, αντίστοιχα θα μπορούσε να υπάρξει – σε μικρότερη κλίμακα – μια πολιτική στέγης με παροχή πόρων. Στο τομέα της στέγης δημιουργήθηκε μια ανεξέλεγκτη κρυμμένη φούσκα στη θέση ενός πληθωρισμού που θα μπορούσε να είναι ανεκτός και ελεγχόμενος.

Η αγορά, που είναι αντιπληθωριστικός παράγοντας συνοδευόμενη από την νομισματική συναλλαγματική και δημοσιονομική πολιτική, δεν άντεχε σε αυτή την στενότητα και βγήκε έξω από τα όρια της και από τον δημοσιονομικό δακτύλιο με εξωτικά εργαλεία.

Αυτή η δραπέτευση της αγοράς που δεν αποτυπώθηκε σε κανέναν πληθωρισμό προκάλεσε μια τερατώδη φούσκα και διερωτάται κανείς: **μήπως θα ήταν ένας αναπτυξιακός πληθωρισμός προτιμότερος από αυτή την φούσκα;** Προφανώς ναι, αλλά επανερχόμαστε και πάλι στην αναγκαιότητα να διαφοροποιήσουμε τα εργαλεία και τις θεσμικές προβλέψεις υπό την έννοια δύο κλάδων οικονομικής πολιτικής: της υποστηρικτικής και της αλληλόχρεης ανταγωνιστικής οικονομίας.

[1] Η έννοια και η θεωρία του ηθικού κινδύνου, Γιάννης Ζήσης

[2] Εισαγωγή σε μία γενική, συνθετική και ολική ολιστική διαθεματική και μεταοικονομική θεωρία των εξωτερικότητων και εξωτερικών επιδράσεων – 'Α Μέρος, Γιάννης Ζήσης

Γιάυνης Ζήσης, Δημοσιογράφος – Συγγραφέας
Μέλος της γραμματείας της ΜΚΟ ΣΟΛΩΝ
31 Δεκεμβρίου 2009